

Duurzame Koolzaad- Diervoeder- Energieketens (DKDE)

Een aanzet tot agrarische keteninrichting nieuwe stijl

LEI

WAGENINGEN UR

Kansen voor de agrarische sector; visie, doelen en uitgangspunten

In onze maatschappij ontstaat momenteel weer belangstelling voor lokale productie en consumptie en het scheppen van logische dwarsverbanden. Van grootschalige, anonieme productielocaties en -wijzen is nu de trend (terug) te gaan naar lokale, herkenbare alternatieven. Daarbij wordt de modernste technologie gecombineerd met menselijke betrokkenheid, maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen en regionale zelfredzaamheid. Een nieuw ingerichte Duurzame Koolzaad – Diervoeder – Energieketen (DKDE) sluit bij genoemde ontwikkeling uitstekend aan. Verschillende partijen kunnen daarbij een rol spelen en worden uitdrukkelijk uitgenodigd om aan dit initiatief deel te nemen.

De ontwikkeling van een nieuw ingerichte DKDE zal leiden tot een verhoogd gewassaldo voor telers en tegelijkertijd tot het scheppen van nieuwe, innovatieve, duurzame bedrijvigheid op het platteland. Het primaire doel van een nieuw op te starten project is het verkennen en tot stand

bringen van een dergelijke keten. In deze flyer gaat het om het verkennende deel: het haalbaarheidsonderzoek.

Een aantal aspecten van een dergelijke keten vraagt bijzondere aandacht in het haalbaarheidsonderzoek.

Aspecten

- De aanwezige kansen kunnen waarschijnlijk het best benut worden als akkerbouw- en melkveebedrijven samen gaan werken in coöperatief verband. Dat is een belangrijk onderzoeksthema. Het productie-verhogende effect van koolzaad als wisselgewas op met name tarwe en maïs zou in dat verband maximaal tot zijn recht moeten komen.
- Puur Plantaardige Olie (PPO), als een van de uit koolzaad afgeleide producten, zou als groene diesel de rode diesel op agrarische bedrijven kunnen vervangen. Via veredeling en verdere verbetering van de teelttechniek zouden de al bestaande goede prestaties van PPO bij het terugdringen van broeikasgassen verder versterkt kunnen worden.
- De opzet van de nieuwe keten biedt verrassende innovatiemogelijkheden. Het bijdragen aan de lokale eiwit- en strovoorziening van veehouderijbedrijven, productie van spijsolie, de versterking van de bijenhouderij, flora en fauna en een kleurrijk en aantrekkelijk landschap in de meimaand zijn voorbeelden van perspectiefvolle onderzoeksthema's.
- Bij de vraag hoe een dergelijke, nieuwe keten op te zetten, gaat het er primair om tot een goed verdienmodel te komen. Bovendien zou de herinrichting van de DKDE als ervaringsmodel ook bruikbaar moeten zijn voor vergelijkbare agroketens. In ons plan van aanpak zal aan deze doelstellingen, visie en uitgangspunten vorm en inhoud worden gegeven.

Plan van aanpak

Het ontwikkelde (voorlopige) plan van aanpak is in nauwe samenwerking met LEI Wageningen UR, WU-Leerstool Biobased Commodity Chemicals, Solar Oil Systems (SOS) en HeeCon Business Development (HBD) tot stand gekomen. Die partijen werken ook samen in het haalbaarheids-onderzoek.

Het plan van aanpak bestaat uit zes stappen: van visie-ontwikkeling doorlopend naar implementatie en exploitatie. Het haalbaarheids-onderzoek is hierin stap drie. De doorlooptijd wordt geschat op zes maanden. Uitgangspunt is om in en bij de haalbaarheidsstudie marktpartijen intensief te betrekken, zodat zij desgewenst in het vervolg, te beginnen bij stap vier, als partij in de financiering en exploitatie kunnen optreden. In het plan van aanpak valt te denken aan de volgende onderdelen (zie kader).

Kennis en ervaring

Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van al aanwezige kennis en ervaring. Zo zijn er in Duitsland en Oostenrijk overeenkomstige ontwikkelingen op decentraal niveau gaande, waar we gebruik van willen maken. Verder kunnen externe, geïnteresseerde partijen kennis in het project aandragen, en omgekeerd ook gebruik maken van de in het project ontwikkelde kennis en expertise.

Door de Open Source-benadering wordt Europese integratie bevorderd via een 'bottom up' in plaats van 'top down' proces. Daarmee wordt voldaan aan een sterk levende maatschappelijke behoefte om op lokaal niveau bij voedsel- en energieproductie betrokken te zijn.

Onderdelen plan van aanpak

- Agro- en teelttechnische, bedrijfskundige en bestuurskundige aspecten van de teelt, verwerking en vermarkting van gewas en producten en de organisatie daarvan hebben de primaire aandacht in het onderzoek. De consequenties c.q. voorwaarden van een nieuwe keteninrichting voor aangepaste wet- en regelgeving zullen tevens in beeld worden gebracht.
- Bij de agro- en teelttechnische benadering zijn vele mogelijkheden te benoemen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het genereren en inzetten van PPO, koolzaadkoek en -stro, maar ook om de bodemverrijkende werking van koolzaad als wisselgewas en de daaruit volgende lagere kunstmestgiften en hogere opbrengsten van volgteelten van maïs en tarwe. Zowel technische als economische haalbaarheid zijn daarbij onderzoeksthema's.
- Ook zijn de versterking van de bijenstand en de daarmee samenhangende bevordering van cultuur- en wilde planten en het optimaliseren van omstandigheden voor flora en fauna onderzoeksthema's.
- Er zijn ingrijpende veranderingen nodig om van de huidige naar de nieuwe situatie te komen. Het scheppen van inzicht, veranderingsbereidheid en veranderingsvaardigheid krijgt daarom, naast het vorm geven van de juiste faciliterende voorwaarden, een belangrijke plaats. Daarbij ligt de nadruk op methodieken die gericht zijn op het 'Leren door doen' en het 'Leren door interactie' door de gehele keten heen. Goede samenwerking tussen elkaar aanvullende partijen en het scheppen van zelfredzaamheid zijn daarbij belangrijke uitgangspunten voor het onderzoek.
- Als de DKDE wordt ondergebracht in een coöperatie zullen voor de buitenwereld vermarktbare producten waar mogelijk worden afgezet via internetmarketing en sales. Dat leidt tot korte marktketens. Ook de mogelijkheden voor internationale samenwerking zullen onderzocht worden.
- Replicatie van de ontworpen keten naar andere gewas-product-combinaties krijgt tevens aandacht. 'Open Source Innovatie' is daarbij uitgangspunt voor een breder op te zetten ontwikkelingsaanpak.

Hoe verder; de financiering

Het gaat in dit stadium om de financiering van het haalbaarheidsonderzoek. Gezien aard en inhoud van het project ligt de nadruk op financiering door de publieke sector. Bijdragen vanuit de private sector zijn uiteraard eveneens van harte welkom.

Adhesie en medewerking aan dit project is inmiddels door een aantal prominente agro-pleitbezorgers toegezegd. Het gaat daarbij om:

- De heer Sjoerd Galema, voormalig gedeputeerde Provinciale Staten Friesland en commissaris bij Friesland Campina;
- De heer Roel Bol, programmadirecteur Biobased Economy van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie;
- De heer Jeroen Kloos, beleidsadviseur Akkerbouw LTO-Noord;
- Prof. dr. Johan Sanders – Wageningen University, part of Wageningen UR;
- Provincie Friesland.

Na het haalbaarheidsonderzoek is het de bedoeling bij verdere inrichting internationaal samen te werken binnen het Interreg-programma en aansluiting te zoeken op de planontwikkeling binnen het EU-programma 'Bio-based for Growth'. Dat programma is nu in de voorbereidings- en planningsfase en heeft betrekking op de planperiode 2014-2020.

Gezien de indientermijn van dergelijke onderzoeksprogramma's is het belangrijk snel aan de slag te gaan. Graag horen we daarom zo spoedig mogelijk, bij voorkeur vóór 1 november 2012, hoe u daaraan bij wilt dragen. In een opvolgend gesprek wordt bekeken hoe uw belangen in de uitwerking maximaal tot hun recht kunnen komen.

Contact

LEI Wageningen UR
S.R.M. (Bas) Janssens – onderzoeker
T (0320) 29 35 29
E bas.janssens@wur.nl
www.wageningenUR.nl/lei

HeeCon Business Development BV
Jan C.G. Heetebrij – managing partner
T (010) 223 03 97, M 06 53 25 39 13
E jan.heetebrij@xs4all.nl

Solar Oil Systems BV
H. Aberson – senior advisor
T (0561) 42 11 04, M 06 22 79 94 05
E info@solaroilsystems.nl